

Tabel lokale lastendruk

Lokale lastendruk	2016	2017	Lasten- stijging (%)
- Barneveld	€ 743	€ 747	0,5%
Hoogste tarieven			
- Landelijk	€ 1.215	€ 1.211	-0,3%
- Gelderland	€ 940	€ 945	0,5%
Gemiddelde tarieven			
- Landelijk	€ 723	€ 723	0,0%
- Gelderland	€ 719	€ 728	1,3%
Laagste tarieven			
- Landelijk	€ 539	€ 487	-9,6%
- Gelderland	€ 539	€ 568	5,4%

Bron: COELO Atlas van de lokale lasten (www.coelo.nl/digatlas/index)

1.6 Kwijtschelding

Inwoners met een laag inkomen kunnen kwijtschelding krijgen voor de aanslag van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de onroerende-zaakbelasting. Bij de beoordeling van het verzoek vindt er een toets plaats naar inkomen en vermogen. De gemeente mag alleen kwijtschelding verlenen als het inkomen niet hoger ligt dan 100% van het bijstandsniveau. Mensen die duurzaam een laag inkomen hebben, hoeven geen verzoek om kwijtschelding in te dienen. Hun aanslagen worden automatisch kwijtescholden.

Naar verwachting wordt er in 2018 ongeveer 625 keer kwijtschelding verleend tot een totaal bedrag van € 265.000.

Tabel ontwikkeling kwijtschelding

Kwijtscheldingen	bedragen x € 1.000		
	Rekening 2016	Begroting 2017	Begroting 2018
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	- 134	- 130	- 150
Kwijtschelding rioolheffing	- 100	- 100	- 115
Totaal	- 234	- 230	- 265

Paragraaf 2 Weerstandvermogen

2.1 Inleiding

Informatie over het weerstandsvermogen is van belang om te weten of en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Deze tegenvallers kunnen incidenteel en structureel van aard zijn, maar hebben altijd invloed op de financiële positie van de gemeente. Hoe hoog het weerstandvermogen zou moeten zijn, is niet exact aan te geven. De omvang is afhankelijk van de financiële risico's die de gemeente loopt en de kans dat de risico's daadwerkelijk effectief worden. De mate van flexibiliteit van de gemeentebegroting speelt een belangrijke rol bij de bepaling van het weerstandvermogen: hoe snel kunnen tegenvallers worden opgevangen door ombuigingen van bestaand beleid al dan niet in combinatie met belastingverhogingen.

Ook de omvang van de vrij aanwendbare reserves is daarbij van belang. Vanuit het provinciaal toezicht zijn geen directe normen voor het weerstandsvermogen aangegeven; wel wordt bewaakt dat de algemene reserve een bepaalde minimum omvang heeft.

Begrippenkader

Onder het weerstandsvermogen wordt een kengetal verstaan, namelijk de verhouding tussen de direct beschikbare en de benodigde weerstandscapaciteit.

Beschikbare weerstandscapaciteit

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{\text{Direct beschikbaar weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Met de direct beschikbare weerstandscapaciteit bedoelen we de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet-begrote kosten te dekken. Onder *benodigde weerstandscapaciteit* verstaan we alle risico's waarvoor nog geen maatregelen zijn getroffen, die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Tot het treffen van dergelijke maatregelen behoren onder andere het instellen van voorzieningen, het afdekken van risicogebieden met verzekeringen dan wel andere risico-beperkende acties.

2.2 Beleid

In januari 2016 is de Nota risicomangement & weerstandsvermogen geactualiseerd en sindsdien zijn de hoofdlijnen van beleid als volgt.

Het weerstandsvermogen wordt concern-breed twee maal per jaar bepaald. Dit wordt uitgewerkt in paragraaf 2 (programmabegroting en jaarverslaggeving). Met ingang van de jaarverslaggeving 2015 wordt er in de risicolijst ook rekening gehouden met de post 'onvoorziene risico's grondexploitaties'. Risico's en reserves zijn continu aan verandering onderhevig, het weerstandsvermogen is dan ook een momentopname. Om schijnnaauwkeurigheid te voorkomen wordt daarom gewerkt met streefwaardes en bandbreedtes in plaats van exacte getallen.

Weerstands vermogen	Effect	Maatregel
< 1,0	onder minimale streefwaarde	College neemt maatregelen om binnen twee jaar > 1,0 te komen. Deze zijn gericht op het verlagen van de benodigde weerstandscapaciteit en/of het verhogen van de beschikbare weerstandscapaciteit.
1,0 – 1,2	minimale streefwaarde	college maakt analyse en geeft de meerjarige verwachting aan.
1,2 – 1,6	optimale bandbreedte	n.v.t.
1,6 – 2,0	maximale streefwaarde	college maakt analyse en geeft de meerjarige verwachting aan.
> 2,0	boven maximale streefwaarde	n.v.t.

2.3 Beschikbare weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft de mate aan waarin de gemeente zelf in staat is om niet-begrote kosten te dekken door structurele middelen vrij te maken. Hierbij kan gedacht worden aan de mogelijkheden die er zijn tot het verhogen van de inkomsten (bijvoorbeeld via belastingverhoging).

Bij de incidentele weerstandscapaciteit gaat het om de aanwezigheid van vrij besteedbare middelen die eenmalig kunnen worden ingezet. In het kader van het weerstandsvermogen binnen deze paragraaf zullen wij slechts rekening houden met de incidentele weerstandscapaciteit.

In onderstaande tabel is een vergelijkend overzicht gegeven van de geprognosticeerde weerstandscapaciteit per begin/einde van het boekjaar.

Tabel beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1.000)	Prognose 1 jan 2018	Prognose 31 dec 2018
a) Algemene reserves	25.607	24.930
b) Stille reserves	p.m.	p.m.
Totaal	25.607	24.930

Toelichting op Tabel berekening beschikbare weerstandscapaciteit

Algemene reserves (a)

Voor de berekening van de weerstandscapaciteit worden alleen de vrij besteedbare reserves meegenomen. Deze vrij besteedbare reserves treffen wij aan bij de groep van algemene reserves. Voor de bestemmingsreserves geldt dat voor wijziging van de bestemming een raadsbesluit nodig is, en er dus geen sprake is van een vrij besteedbare reserve. Voorzieningen zijn niet vrij besteedbaar en behoren daarom niet tot de weerstandscapaciteit.

Stille reserves (b)

Stille reserve is het verschil tussen de hogere directe opbrengstwaarden bij verkoop en de boekwaarden van de diverse activa. Hierbij kan worden gedacht aan panden, aandelen en bedrijfsmiddelen. De directe opbrengstwaarde dient bekend te zijn en bovendien moeten de betreffende activa direct verkoopbaar of verhandelbaar zijn. Dit is met de gemeentelijke activa zelden het geval. Mede daarom zijn de stille reserves als een p.m. post opgenomen.

2.4 Benodigde weerstandscapaciteit

Alle risico's zijn onlangs geactualiseerd. Daarnaast zijn, waar mogelijk, maatregelen getroffen om het risico te beperken. Vervolgens is een risico simulatie uitgevoerd. Deze simulatie resulteert in een totaal risico bedrag van € 16,2 miljoen. Deze simulatie is €2,8 mln lager dan de uitkomst van de simulatie van de jaarverslaggeving 2016 (19,0 miljoen). Dit komt met name doordat een verlaging van de risico omvang in het sociaal domein (participatiewet/wsw/Permar/Jeugdzorg) en m.b.t. statushouders.

De belangrijkste tien risico's (mix van omvang/geld en kans), in volgorde van impact zijn :

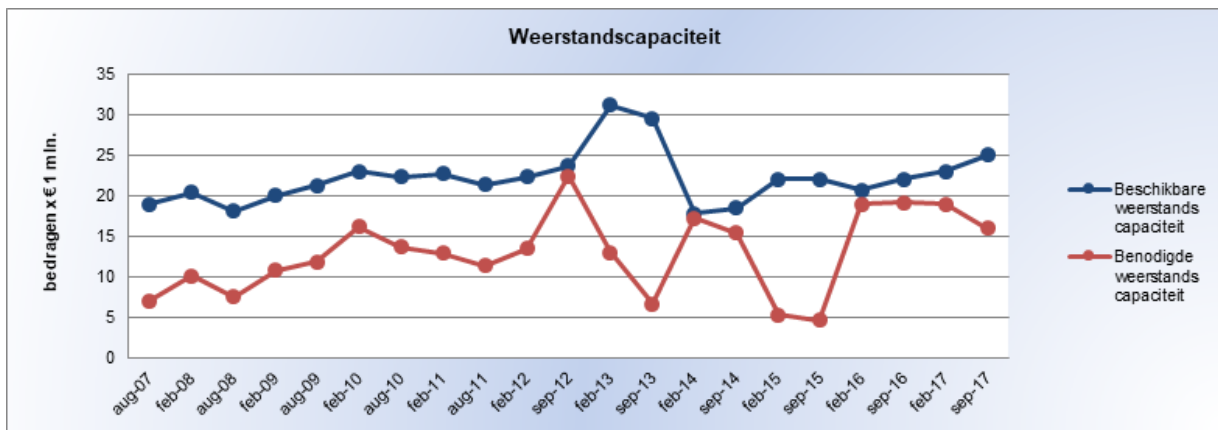
1. onvoorziene risico's grondexploitaties (planfase 2 en 3);
2. onvoorziene risico's grondexploitaties (planfase 1);
3. faillissement ingeval van borgstelling/garanties;
4. geldkraan banken gaat dicht;
5. hogere aanlegkosten voor verbindende schakel door Provincie (rondweg Voorthuizen Noord);
6. bijdragen van derden Esvelderbeek;
7. invoering VPB (vennootschapsbelasting);
8. misbruik van informatie, diefstal, omkoping, fraude;
9. plotselinge en forse rentestijging;
10. dekingsgraad ABP zakt onder kritische grens

Risico's zijn ook inzichtelijk bij (en integraal onderdeel van) alle speerpunten van de vier programma's. De risico's van verbonden partijen zijn in paragraaf 6 in beeld gebracht.

2.5 Weerstandsvermogen

Weerstandscapaciteit

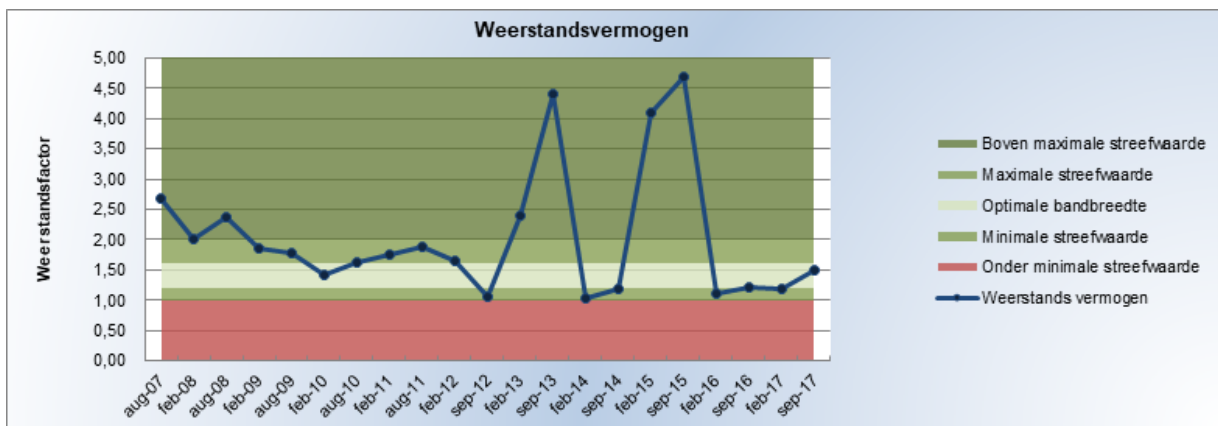
De ontwikkeling van onze reserves (beschikbare weerstandscapaciteit) en risicobedrag (benodigde weerstandscapaciteit) sinds de invoering van risicomangement ziet er als volgt uit:
(NB. beschikbare weerstandscapaciteit : de cijfers van augustus/september hebben betrekking op prognoses (begroting); die van februari geven de werkelijkheid weer (jaarverslaggeving)).

Weerstandsvermogen

$$\text{Weerstandsvermogen} = \frac{24,9}{16,2} = 1,5$$

Het weerstandsvermogen is ten opzichte van de stand van een half jaar geleden (bij de jaarrekening 2016) met 0,3 gestegen tot een waarde van 1,5. Daarmee blijft het weerstandsvermogen binnen de optimale bandbreedte.

2.6 Balansprognose en financiële kengetallen

Vanaf 2013 geeft de gemeente aandacht aan balansratio's in de P&C documenten. Dit zijn verhoudingsgetallen op basis van de balans en/of exploitatietotalen. Vanaf de begroting 2017 hebben wij een balansprognose en kengetallen opgenomen conform de voorgeschreven berekeningsstelsel.

Meerjarenbalans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie	Begroting	Begroting	MJR	MJR	MJR
	Ultimo 2016	Ultimo 2017	Ultimo 2018	Ultimo 2019	Ultimo 2020	Ultimo 2021
bedragen x € 1.000						
Activa						
<u>Vaste activa</u>						
Immateriële vaste activa	284	264	244	224	204	184
Materiële vaste activa	195.541	197.541	217.541	226.041	233.541	235.541
Financiële vaste activa	24.005	13.005	12.005	11.005	10.505	10.005
Totaal vaste activa	219.830	210.810	229.790	237.270	244.250	245.730
<u>Vlottende activa</u>						

Vorraden	96.964	90.000	69.500	65.200	35.700	21.700
Vorderingen	8.532	8.532	8.532	8.532	8.532	8.532
Liquide middelen	-	-	-	-	-	-
Overlopende activa	7.028	7.028	7.028	7.028	7.028	7.028
Totaal vlottende activa	112.524	105.560	85.060	80.760	51.260	37.260
Totaal activa	332.354	316.370	314.850	318.030	295.510	282.990
Passiva						
<u>Eigen vermogen</u>						
Reserves	65.247	65.047	62.985	62.846	62.707	62.568
Onverdeeld resultaat	3.176	6.176	6.176	6.176	6.176	6.176
Totaal eigen vermogen	68.423	71.223	69.161	69.022	68.883	68.744
<u>Vreemd vermogen</u>						
Voorzieningen	12.011	13.911	14.096	14.281	14.166	14.051
Langlopende schulden	227.022	213.871	207.847	179.686	159.251	130.997
Totaal vreemd vermogen	239.033	227.782	221.943	193.967	173.417	145.048
<u>Vlottende passiva</u>						
Kortlopende schulden	18.947	11.414	17.795	49.090	47.259	63.247
Liquide middelen	- 1.712	- 1.712	- 1.712	- 1.712	- 1.712	- 1.712
Overlopende passiva	7.663	7.663	7.663	7.663	7.663	7.663
Totaal vlottende passiva	24.898	17.365	23.746	55.041	53.210	69.198
Totaal passiva	332.354	316.370	314.850	318.030	295.510	282.990

Toelichting meerjarenbalans

Als uitgangspunten voor de meerjarenbalansprognose hebben wij ons gericht op de belangrijkste en grootste posten. Daarbij hebben wij een aantal uitgangspunten gehanteerd ten aanzien van:

- de materiële vaste activa een toename op basis van de bestaande beleidstoevoegingen, vervangingsinvesteringen en een afname op basis van de vaste, toekomstige afschrijvingen;
- de financiële vaste activa een inschatting op basis van gemaakte afspraken en het historisch verloop van de portefeuille;
- de grondvoorraad (incl voorziening) is het actuele Meerjarenplangrondexploitaties gebruikt;
- de reserves een inschatting op basis van vaste en incidentele, stortingen en onttrekkingen;
- de langlopende schulden het verloop op basis van de huidige vaste leningenportfeuille;

De kortlopende schuld is de sluitpost en geeft een indicatie voor de aan te trekken financiering in dat jaar, kortlopend danwel langlopend.

Financiële kengetallen

Bij het beoordelen van de hoogte en de ontwikkeling van de ratio's moet gekeken worden naar de samenhang tussen ratio's en ontwikkeling ervan in de tijd. De uitkomst van een individuele ratio biedt een beperkt inzicht.

Netto schuldquote:

Netto schuld als aandeel van de inkomsten. Als streefwaarde hanteert de VNG een netto schuldquote van 130% als bovengrens, maar liever onder de 100%. Een nadere analyse is opgemaakt in de geactualiseerde schuldennotitie van 26 maart 2016 en is met u gedeeld. Medio 2018 zal deze weer geactualiseerd worden.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen:

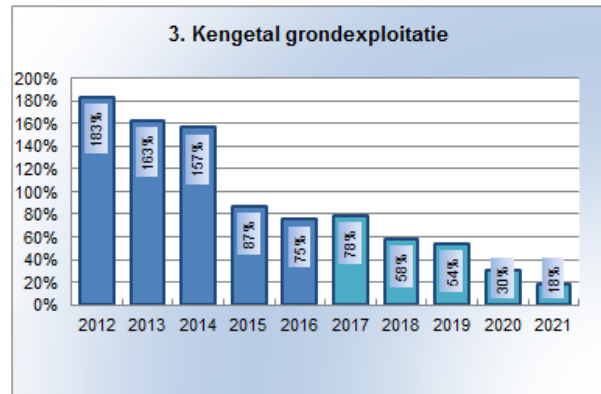
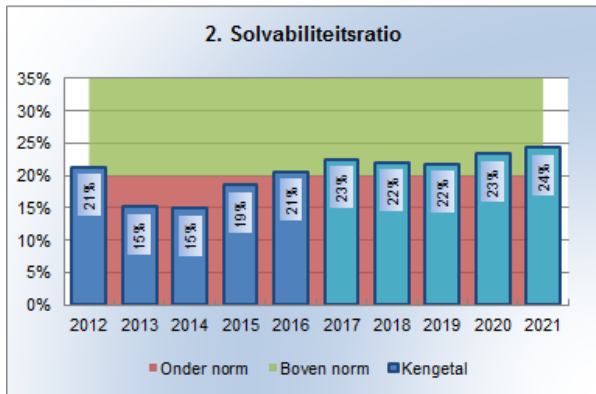
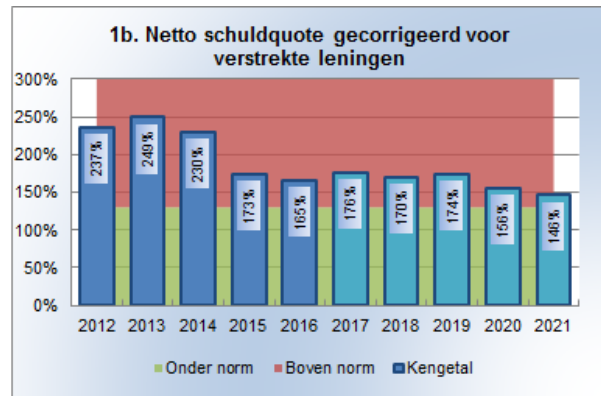
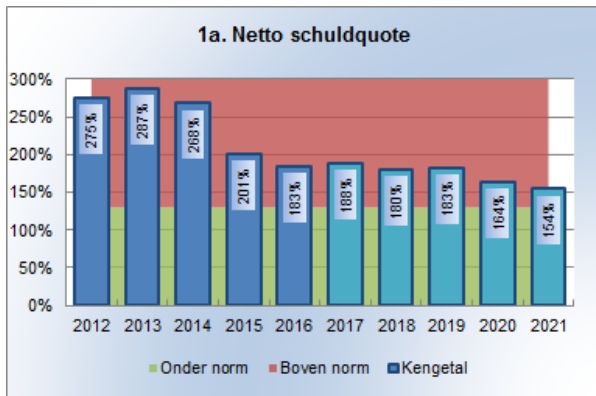
Netto schuld als aandeel van de inkomsten gecorrigeerd voor verstrekte leningen (dus exclusief de door de gemeente verstrekte leningen, zoals hypotheekleningen aan ambtenaren)

Solvabiliteit:

Het procentuele aandeel van het eigen vermogen op het totaal van het vermogen. Deze ratio geeft aan in hoeverre een organisatie aan de lange termijn financiële verplichtingen kan voldoen. Algemeen gehanteerde streefwaarde is minimaal 20% (eigen vermogen/totale vermogen), maar liever meer dan 30%

Grondexploitatie:

Het totaal van voorraad bouwgrond (in exploitatie genomen gronden en niet-in exploitatie genomen gronden) afgezet tegenover de inkomsten van de gemeente.

Kengetallen	Realisatie					Begroting		MJR		
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Netto schuldquote	275%	287%	268%	201%	183%	188%	180%	183%	164%	154%
Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	237%	249%	230%	173%	165%	176%	170%	174%	156%	146%
Solvabiliteitsratio	21%	15%	15%	19%	21%	23%	22%	22%	23%	24%
Grondexploitatie	183%	163%	157%	87%	75%	78%	58%	54%	30%	18%
Structurele exploitatieruimte	0%	1%	0%	0%	0%	0%	1%	1%	1%	1%

Toelichting financiële kengetallen

Toelichting

In deze begroting ontwikkelen de balansratio's zich op een vrij constant niveau, maar laat in 2018 een lichte verbetering zien. In het meerjarenbeeld daalt de schuldquote verder door en stijgt de solvabiliteit. Dit heeft ondermeer te maken met de afbouwende voorraad bouwgrond. De positieve ontwikkeling zal zich de komende jaren moeten bestendigen. Onze ambities gaan gepaard met investeringen, hierdoor zullen de balansratio's de komende jaren wellicht nog fluctueren voordat zij op of onder de normwaarde gaan uitkomen.

1a Netto schuldquote

De verbetering van de schuldquote wordt veroorzaakt door een daling van de omvang van de schuld (lang en kort). Deze ontwikkelt zich van € 263 miljoen in 2011 naar verwachting € 205 miljoen in 2021, door ondermeer een verdere verkleining van de grondvoorraad. Tegelijkertijd zien we, als gevolg van diverse investeringen, de materiële vaste activa oplopen waardoor de netto schuldquote zich niet nog sneller verbetert. In de noemer zijn de inkomsten van de gemeente gestegen van € 94 miljoen in 2011 naar € 120 miljoen in 2018.

1b Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Dit kengetal geeft het effect aan als alle aan derden verstrekte leningen buiten beschouwing worden gelaten. In 2018 is dit verschil ca. 10% (180% versus 170%). De grootste component in de verstrekte leningen betreffen de hypotheekleningen aan ambtenaren. In 2015/2016 is getracht de portefeuille tegen gelijkblijvende voorwaarden te verkopen, maar dat is niet gelukt. In 2016 en 2017 is verder ingezet om (oud)medewerkers te informeren over oversluitmogelijkheden. Daarnaast is een hypotheek van de gemeente voor de (oud)medewerkers minder aantrekkelijk geworden vanwege de fiscalisering van een ontstaan rentevoordeel.

Ondermeer hierdoor zien wij de portefeuille in 2017 flink dalen (ca. € 10 miljoen ten opzichte van 2016) en naar verwachting zet dit zich door in 2018.

2 Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio heeft zich negatief ontwikkeld in de periode van 2011 (27%) tot 2013/2014 (15%) voornamelijk als gevolg van het treffen van de verliesvoorziening voor de grondexploitatie ten laste van de reserves. Inmiddels wordt een stijging tot 22% in 2018 verwacht door een licht afnemende eigen vermogenspositie en een dalend balanstotaal.

3 Grondexploitatie

Dit kengetal is te lezen als een verbijzondering van de balansratio '1 Netto schuldquote'. In dit kengetal worden de bouwgronden (in exploitatie + niet in exploitatie) gedeeld door de totale inkomsten van de gemeente. De voorraad bouwgrond ontwikkelt zich van € 173 miljoen in 2011 naar ca. € 43 miljoen in 2021.

4 Structurele exploitatieruimte

In deze begroting is ook de structurele exploitatieruimte procentueel weergegeven. Dit houdt rekening met het structurele resultaat (zie meerjarenprognose in de financiële begroting) en de structurele stortingen en onttrekkingen in de reserves.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Inleiding

Het onderhoud van de kapitaalgoederen legt een beslag op een aanzienlijk deel van de financiële middelen. Kapitaalgoederen zijn verdeeld naar de categorieën wegen, water en gebouwen. In deze paragraaf wordt ingegaan op het beleidskader, de beheerplannen en de financiële consequenties.

In de beheerplannen legt de gemeenteraad de kaders vast voor de uitvoering van het onderhoud aan de kapitaalgoederen. Het niveau van het onderhoud en de kwaliteit van de kapitaalgoederen zijn bepalend voor het voorzieningenniveau en de jaarlijkse lasten. Met de vaststelling van de programmabegroting machtigt de raad het college van burgemeester en wethouders om de uitgaven ten laste van de betreffende onderhoudsvoorzieningen te doen.

Deze voorzieningen worden gevuld door een jaarlijkse storting vanuit de diverse programma's. De kosten van het onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht.

3.2 Wegen

Beleidskader

De gemeente heeft op dit moment ongeveer circa 4,0 miljoen m² aan wegen, fiets- en voetpaden in beheer en eigendom. De gemeente is, als wegbeheerder, verantwoordelijk voor deze verhardingen.

De, in mei 2016 door de gemeenteraad vastgestelde, beleidsvisie Beheer en Onderhoud wegen gemeente Barneveld 2017-2026 geeft hiervoor de juiste kaders. Vanaf de Kadernota 2017-2020 is het hieraan gerelateerde benodigde onderhoudsbudget opgenomen.

Beheerplan

Het beheerplan is de praktische vertaling van het beleid. In het beheerplan wordt ingegaan op de meerjarige (5 jaar) uitvoering en planning van wegonderhoud. Hierdoor is vroegtijdige afstemming mogelijk en kan meer integraal en planmatig gewerkt worden. Daarnaast wordt in het beheerplan het kwaliteitsverloop van het verhardingsareaal vastgelegd. Dit gebeurt op basis van de resultaten van de jaarlijkse weginspectie.

Het streven is het beheerplan 2017-2021 in 2017 gereed te hebben. Het beheerplan wordt vanaf 2018 jaarlijks geactualiseerd.

Kwaliteitsniveau verhardingen

Door de raad is besloten dat het totale verhardingsareaal binnen de gemeente dient te voldoen aan kwaliteitsniveau 'Basis'. Op dit moment kent het areaal aan asfaltverhardingen een aanzienlijke onderhoudsachterstand. De huidige kwaliteit van de asfaltverhardingen is lager dan het ambitieniveau. De elementenverhardingen voldoen wel aan het ambitieniveau.

Uitvoering wegonderhoud